

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23 00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/127/2005

AKCEPTACJA PRAW DLA GEJÓW I LESBIJEK I SPOŁECZNY DYSTANS WOBEC NICH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC 2005

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

AKCEPTACJA PRAW DLA GEJÓW I LESBIJEK I SPOŁECZNY DYSTANS WOBEC NICH

- ❑ Blisko połowa Polaków (46%) opowiada się za prawnym usankcjonowaniem niemażeńskich związków gejów lub lesbijek, w których partnerzy mieliby prawa majątkowe przysługujące małżonkom. Niemal taka sama liczebnie grupa (44%) sprzeciwia się sformalizowanym związkom homoseksualistów. Przyznanie parom gejów lub lesbijek prawa do zawierania małżeństw skłonna jest zaakceptować nieco ponad jedna piąta badanych (22%), natomiast blisko trzy czwarte (72%) jest temu przeciwnych.
- ❑ Około jednej szóstej ankietowanych (16%) uważa, że pary tej samej płci powinny mieć prawo do publicznego pokazywania swojego stylu życia, natomiast więcej niż trzy czwarte (78%) jest przeciwnego zdania. Jedna piąta (20%) sądzi, że homoseksualiści powinni mieć możliwość organizowania publicznych manifestacji, większość zaś (74%) wyraża przeciwną opinię.
- ❑ Dystans wobec gejów i lesbijek mierzyliśmy za pomocą serii pytań o reakcje, jakie wzbudzałyby pełniąc różne role społeczne. Większość Polaków zaakceptowałaby geja lub lesbijkę jedynie w roli sąsiada lub sąsiadki (odpowiednio: 56% i 54%). Stosunkowo duże grupy badanych zaaprobowaliby gejów i lesbijkę w roli szefa (odpowiednio: 41% i 42%), a także współpracownika (45% i 42%). Mniej niż dwie piąte byłoby w stanie zaakceptować posła-geja (37%) lub posłankę-lesbijkę (38%). Zdecydowany opór budzą kontakty gejów i lesbijek z dziećmi. Tylko co piąty respondent nie miałby zastrzeżeń, aby gej lub lesbijka byli nauczycielami ich dziecka (odpowiednio: 19% i 21%). Jeszcze mniejsza jest akceptacja gejów i lesbijek w roli opiekunów dziecka (11% i 14%). Księżdz-geja zaakceptowałoby w swojej parafii 13% Polaków. Około dwóch piątych respondentów wolałoby wcale nie kontaktować się z homoseksualistami: 43% nie toleruje lesbijek w żadnej roli, a 40% w ogóle nie akceptuje gejów.
- ❑ Respondenci postawieni w sytuacji hipotetycznej przewidywali własną reakcję na wiadomość, że ich dziecko jest homoseksualistą. Jedynie nieliczni (6%) zaakceptowałoby homoseksualizm dziecka bez zastrzeżeń. Blisko połowa (47%) pogodziłaby się z tym, ale z trudem. Znacząca grupa (38%) nie pogodziłaby się z tym i próbowałaby to zmienić. Przewidywane reakcje byłyby takie same w odniesieniu do synów i córek.

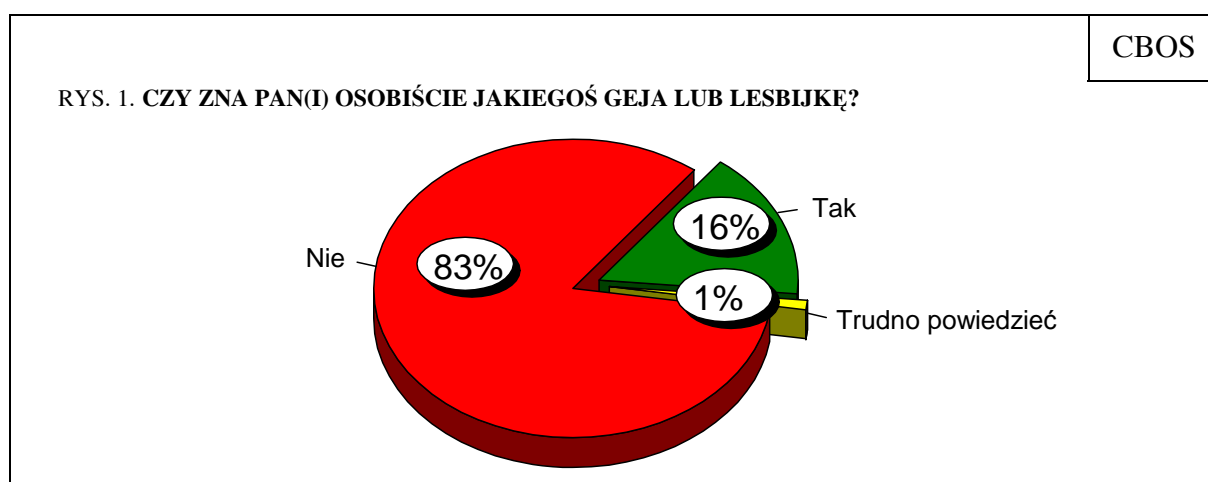
W ostatnich latach w Europie Zachodniej i Ameryce Północnej geje i lesbijki uzyskują prawa zarezerwowane dotąd dla osób heteroseksualnych. Obecnie w wielu krajach można usankcjonować prawnie związki homoseksualistów, w niektórych (Holandii, Belgii, Hiszpanii i Kanadzie) jako małżeństwa. Jednocześnie w prawodawstwie i praktyce wprowadza się zakaz dyskryminacji ze względu na orientację seksualną. Tym przemianom prawnym towarzyszą zmiany w społecznej świadomości i w publicznym dyskursie. Homoseksualizm ujawniany jest częściej niż dotąd i przestaje być przeszkodą w działalności politycznej, co pokazują kariery burmistrzów Paryża i Berlina czy ministrów w rządzie brytyjskim. Zmiany te o tyle mają znaczenie dla Polski, że żyjemy we wspólnej przestrzeni prawnej i medialnej, następuje wymiana poglądów i przyjmują się u nas niektóre wartości kształtujące życie publiczne na Zachodzie. Kwestią otwartą jest, do jakiego stopnia wpływy te dotyczą stosunku do homoseksualizmu. Nie ulega jednak wątpliwości, że sprawa ta coraz częściej staje się przedmiotem kontrowersji. Organizacje gejów i lesbijek coraz aktywniej artykułują swoje oczekiwania, co u części społeczeństwa wzbudza opory. Spektakularnym wydarzeniem, które w ostatnim czasie ujawniło strony sporu, była Parada Równości w Warszawie.

Przedmiotem naszego badania¹ była społeczna akceptacja praw dla gejów i lesbijek (takich jak prawo do prawnego usankcjonowania związków, prawo do obecności w sferze publicznej), a także dystans wobec homoseksualistów. Geje i lesbijki niekiedy wzbudzają lęk lub niechęć i nie są akceptowani w niektórych rolach społecznych, postanowiliśmy więc sprawdzić, jakie są w polskim społeczeństwie granice tolerancji. Terminów „geje i lesbijki” oraz „homoseksualiści” używaliśmy wymiennie.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (182) zrealizowano w dniach 1-4 lipca 2005 roku na liczącej 1021 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

OSOBISTA ZNAJOMOŚĆ GEJÓW I LESBIJEK

Mniej więcej jedna szósta ogółu dorosłych Polaków (16%) zna osobiście geja lub lesbijkę. Można przypuszczać, że geje ujawniający swoją tożsamość to zwykle dobrze wykształceni mieszkańcy dużych miast, ludzie młodzi lub w średnim wieku. Im lepiej wykształceni są badani, tym częściej deklarują, że osobiście znają homoseksualistę. Deklaracje takie częściej składają mieszkańcy dużych miast niż osoby mieszkające na wsi i w małych miastach. Respondenci w wieku 45 lat i więcej mają takie znajomości rzadziej niż młodszy.

SPOŁECZNA AKCEPTACJA PRAW DLA HOMOSEKSUALISTÓW

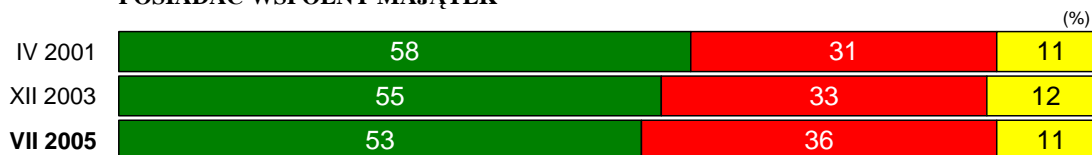
ZWIĄZKI MAŁŻEŃSKIE I PARTNERSKIE

Niektórzy homoseksualiści i ich organizacje dążą do uzyskania dla związków gejów i lesbijek pełnych praw małżeńskich. Jednak w Polsce nie było, jak dotąd, prowadzących do tego celu działań, które miałyby szanse powodzenia. Pojawiło się natomiast kilka inicjatyw formalizacji związków gejów i lesbijek, w których partnerzy mieliby pewne, lecz nie wszystkie prawa przysługujące małżonkom. W projektach mówiło się o prawnym usankcjonowaniu konkubinatów lub związków partnerskich. Inicjatywy te nie były skuteczne, wywołały jednak wiele publicznych dyskusji.

Większość Polaków skłonna jest przyznać związkom homoseksualnym prawo do wspólnego rozporządzania majątkiem (co zresztą obecnie jest możliwe). Ponad połowa (53%) badanych sądzi, że pary gejów lub lesbijek tworzące związek powinny mieć prawo posiadania wspólnego majątku, natomiast ponad jedna trzecia (36%) jest przeciwnego zdania.

RYS. 2. CZY, PANA(I) ZDANIEM, PARY GEJÓW I LESBIJEK, CZYLI OSÓB TEJ SAMEJ PŁCI POZOSTAJĄCYCH ZE SOBĄ W INTYMNYM ZWIĄZKU, POWINNY MIEĆ PRAWO:

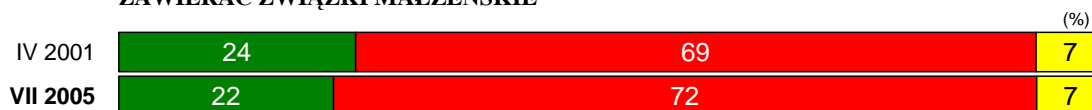
POSIADAĆ WSPÓLNY MAJĄTEK

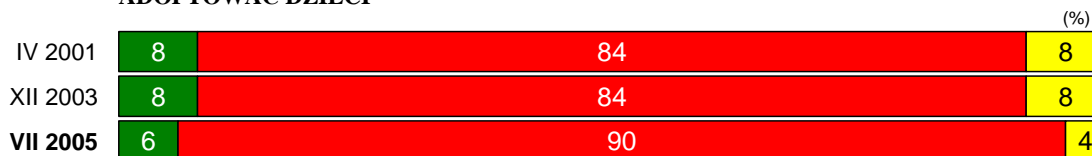
ZAWIERAĆ ZWIĄZKI NIEBĘDĄCE MAŁŻEŃSTWEM, W KTÓRYCH PARTNERZY MIELIBY PRAWA MAJĄTKOWE PRZYSŁUGUJĄCE MAŁŻONKOM, NP. PRAWO DO WSPÓLNEGO OPODATKOWANIA, PRAWO DO DZIEDZICZENIA PO ZMARŁYM PARTNERZE*

ZAWIERAĆ ZWIĄZKI MAŁŻEŃSKIE

ADOPTOWAĆ DZIECI

■ Tak ■ Nie ■ Trudno powiedzieć

* W XII 2003 roku pytanie brzmiało: „Ostatnio w Senacie złożono propozycję, aby zalegalizować związki partnerskie dwóch osób jednej płci. Partnerzy w takim związku mieliby niektóre uprawnienia przysługujące małżonkom, np. prawo do wspólnego opodatkowania się, prawo do dziedziczenia po zmarłym partnerze, prawo do korzystania z ubezpieczenia zdrowotnego dla członków rodziny, ale nie mieliby prawa do adopcji dzieci. Czy, Pana(i) zdaniem, dwie osoby jednej płci żyjące wspólnie powinny mieć prawo zalegalizować swój związek na takich zasadach?”

Blisko połowa ankietowanych (46%) opowiada się za prawnym usankcjonowaniem związków gejów lub lesbijek, w których partnerzy mieliby prawa majątkowe przysługujące małżonkom. W ciągu ostatniego półtora roku wzrosła aprobata legalizacji takich związków. Dokładne porównanie nie jest możliwe, ponieważ w grudniu 2003 roku pytanie było nieco inaczej sformułowane (wtedy dyskutowano o projekcie ustawy o związkach partnerskich, więc pytaliśmy o ten projekt). O ile jednak wówczas większość badanych (56%) była

przeciwko legalizacji związków partnerskich par homoseksualnych, o tyle obecnie mniej niż połowa (44%) sprzeciwia się sformalizowanym związkom homoseksualistów.

Przyznanie parom gejów lub lesbijek prawa do zawierania małżeństw jest skłonna zaakceptować nieco ponad jedna piąta Polaków (22%), natomiast blisko trzy czwarte (72%) jest temu przeciwnych. W ciągu ostatnich czterech lat nieznacznie zwiększył się odsetek przeciwników.

Nieliczni ankietowani (6%) uważają, że homoseksualiści powinni mieć prawo adoptowania dzieci, zdecydowana większość zaś (90%, wzrost o 6 punktów od grudnia '03) odrzuca takie rozwiązanie.

Deklarowanie osobistej znajomości geja lub lesbijki ma silny wpływ na opinie dotyczące praw, jakie im się należą. Osoby, które zetknęły się z nimi bezpośrednio, zdecydowanie częściej niż pozostałe sądzą, że pary homoseksualne powinny mieć prawo posiadania wspólnego majątku, zawierania legalnych związków niebędących małżeństwami, wstępowania w związki małżeńskie, adoptowania dzieci. Różnice między obiema grupami są wyraźne.

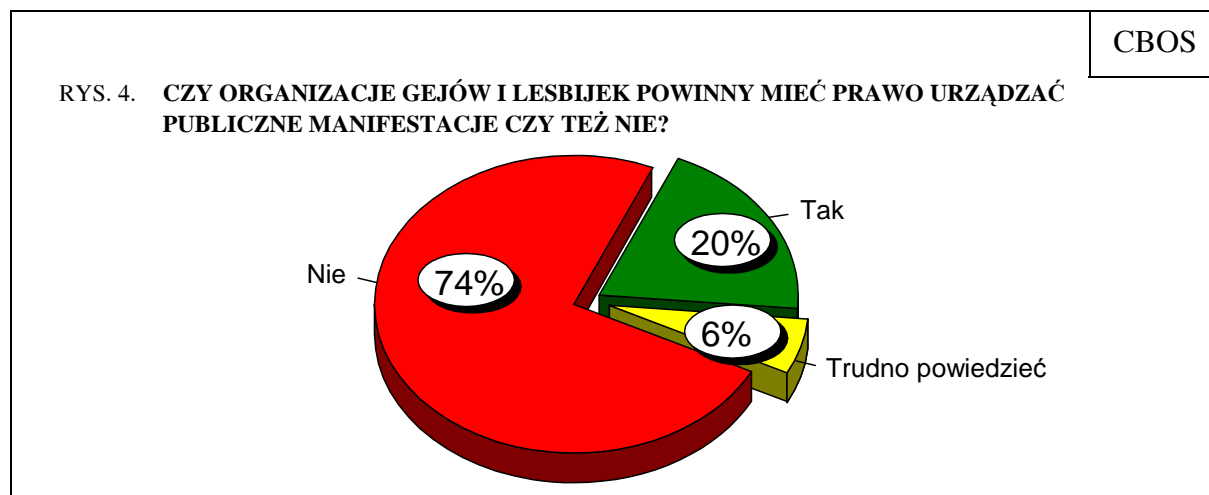
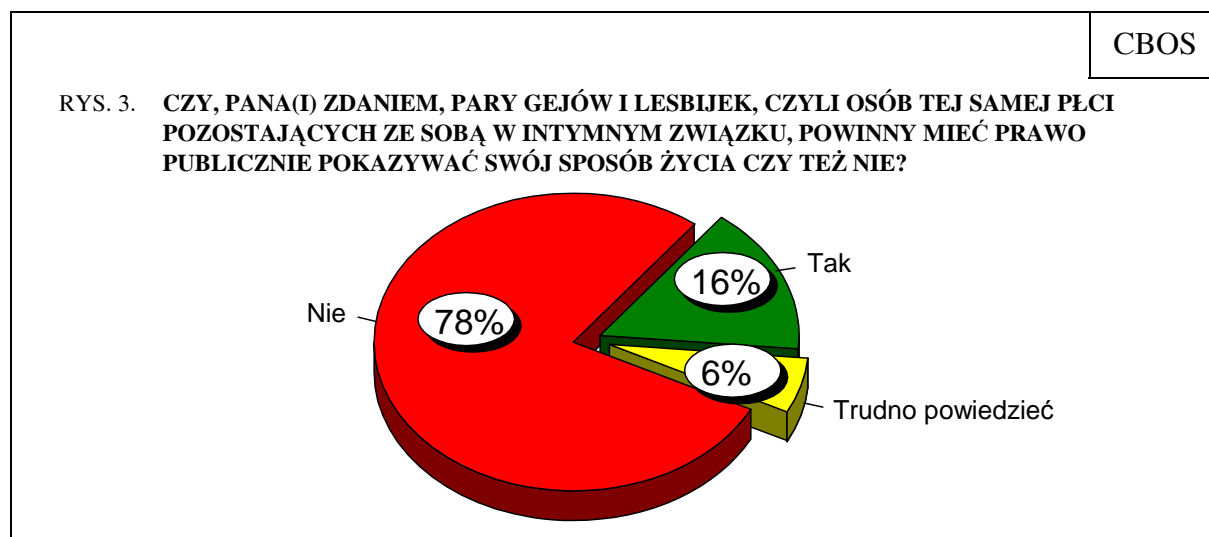
Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, pary gejów i lesbijek, czyli osób tej samej płci pozostających ze sobą w intymnym związku, powinny mieć prawo:	Odpowiedzi osób:	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja lub lesbijki
	w procentach	
- posiadać wspólny majątek		
Tak	67	50
Nie	28	38
Trudno powiedzieć	5	12
- zawierać związki niebędące małżeństwem, w których partnerzy mieliby prawa majątkowe przysługujące małżonkom, np. prawo do wspólnego opodatkowania, prawo do dziedziczenia po zmarłym partnerze		
Tak	62	43
Nie	35	46
Trudno powiedzieć	2	11
- zawierać związki małżeńskie		
Tak	37	19
Nie	60	74
Trudno powiedzieć	3	7
- adoptować dzieci		
Tak	9	5
Nie	90	91
Trudno powiedzieć	2	4

GEJE I LESBIJKI W SFERZE PUBLICZNEJ

Zakaz przeprowadzenia w Warszawie Parady Równości, a wcześniej podobne spory w Krakowie pokazały, że publiczne deklarowanie i manifestowanie swojej orientacji homoseksualnej, a także działanie w interesie tej grupy obywateli natrafia na opory znacznej części społeczeństwa. Przeciwnicy Parady Równości uzasadniali sprzeciw niezgodą na to, aby geje manifestowali jako przedstawiciele mniejszości seksualnej. Wyrażali też przypuszczenie, że demonstranci będą okazywać swoją seksualność i będzie to sprzeczne z etycznymi standardami i poczuciem estetyki.

Okolo jednej szóstej Polaków (16%) uważa, że pary tej samej płci powinny mieć prawo do publicznego pokazywania swojego stylu życia, natomiast ponad trzy czwarte (78%) jest przeciwnego zdania. Jedna piąta (20%) sądzi, że homoseksualiści powinni mieć możliwość organizowania publicznych manifestacji, większość zaś (74%) wyraża przeciwną opinię.

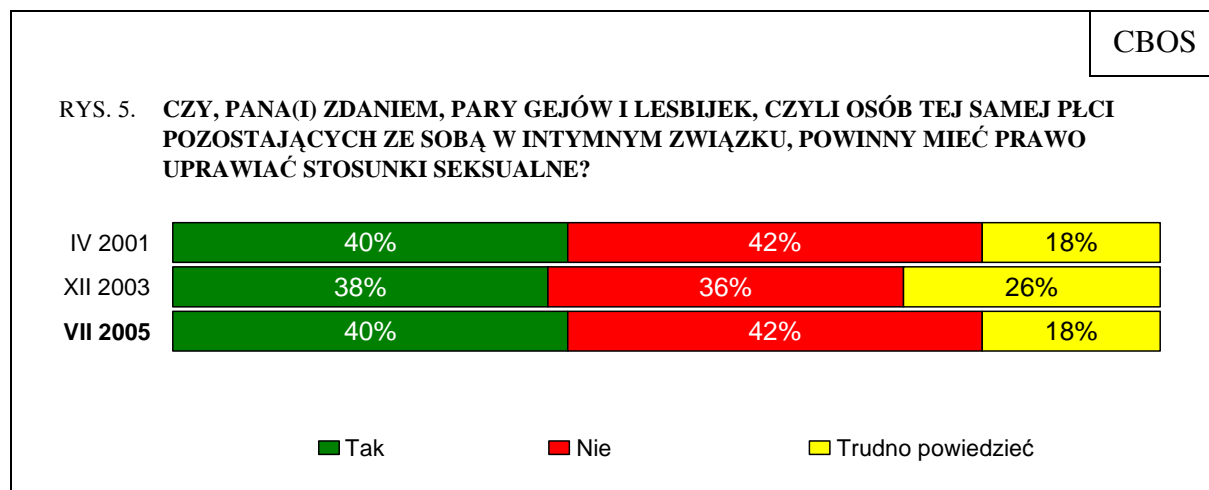
Znajomość z gejem lub lesbijką sprzyja akceptacji ich obecności w sferze publicznej. Osoby, które znają kogoś takiego, dwukrotnie częściej niż pozostałe uważają, że homoseksualiści powinni mieć prawo do publicznego ujawniania swojej orientacji, a ponad dwa razy częściej niż inne sądzą, że powinni mieć także prawo do urządzania manifestacji.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, pary gejów i lesbijek, czyli osób tej samej płci pozostających ze sobą w intymnym związku, powinny mieć prawo publicznie pokazywać swój sposób życia czy też nie?	Odpowiedzi osób:	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja lub lesbijki
	w procentach	
Tak	28	14
Nie	69	80
Trudno powiedzieć	3	6
Czy organizacje gejów i lesbijek powinny mieć prawo urządzać publiczne manifestacje czy też nie?		
Tak	40	17
Nie	57	77
Trudno powiedzieć	3	6

PRYZWOLENIE NA STOSUNKI SEKSUALNE GEJÓW I LESBIJEK

Znacząca grupa Polaków opowiada się za najdalej idącą ingerencją w prawa homoseksualistów - za ograniczeniem im swobody postępowania w życiu prywatnym. Nieco ponad dwie piąte badanych (42%) uważa, że prawo nie powinno zezwalać parom homoseksualnym na uprawianie stosunków seksualnych. Zbliżona liczebnie grupa (40%) jest przeciwnego zdania.

Podobnie jak w przypadku innych praw, kontakt osobisty sprzyja tolerancji dla gejów i lesbijek. Osoby znające homoseksualistę znacznie częściej niż pozostałe sądzą, że prawo nie powinno ingerować w swobodę zachowań seksualnych.

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, pary gejów i lesbijek, czyli osób tej samej płci pozostających ze sobą w intymnym związku, powinny mieć prawo uprawiać stosunki seksualne?	Odpowiedzi osób	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja lub lesbijki
	w procentach	
Tak	58	36
Nie	30	45
Trudno powiedzieć	12	19

SPOŁECZNY DYSTANS WOBEC HOMOSEKSUALISTÓW

Homoseksualiści nierzadko wzbudzają u innych lęk lub niechęć. Częściowo wywołane są one przypisywaną im przez niektórych skłonnością do przestępczości seksualnej, częściowo stylem życia, jaki - w opinii badanych - mogliby prowadzić. Przekonania te znajdują wyraz w nieakceptowaniu gejów i lesbijek w pewnych rolach społecznych. Niejednokrotnie niechęć i strach wywołany nieaprobowaną orientacją seksualną powodują, że geje i lesbijki odrzucani są w każdej roli, tzn. dla znaczącej grupy Polaków kontakty z nimi są nie do przyjęcia, nawet w sytuacjach niewymagających zbytnej bliskości. **Około dwóch piątych respondentów nie aprobuje homoseksualistów w żadnej roli: 43% nie toleruje lesbijek, a 40% w ogóle nie akceptuje gejów.**

Do pomiaru dystansu użyliśmy serii pytań o reakcje, jakie wzbudzałyby homoseksualiści (osobno geje i lesbijki) pełniący różne role społeczne - pytaliśmy respondentów, czy zaakceptowaliby ich w danej roli czy też nie. Odpowiedzi udzielano za pomocą czterostopniowej skali: „zdecydowanie nie miał(a)bym zastrzeżeń”, „raczej nie miał(a)bym zastrzeżeń”, „raczej był(a)bym przeciwko temu”, „zdecydowanie był(a)bym przeciwko temu”. Respondentom przedstawiano sytuację hipotetyczną, pytanie zadawano wszystkim, niezależnie od ich sytuacji zawodowej i rodzinnej. W prezentacji danych łącznie potraktowano odpowiedzi „zdecydowanie” i „raczej”.

Tabela 4

Proszę sobie wyobrazić, jak zareagował(a)by Pan(i), gdyby okazało się, że gej/lesbijka ma zostać:	Gej	Lesbijka
	w procentach	
- Pana(i) sąsiadem (sąsiadką)		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	56	54
Był(a)bym przeciwko temu	38	40
Trudno powiedzieć	6	6
- Pana(i) bliskim współpracownikiem (współpracownicą)		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	45	42
Był(a)bym przeciwko temu	50	53
Trudno powiedzieć	5	5
- Pana(i) szefem (szefową) w pracy		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	41	42
Był(a)bym przeciwko temu	53	53
Trudno powiedzieć	6	5
- posłem (posłanką) w Pana(i) okręgu wyborczym		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	37	38
Był(a)bym przeciwko temu	57	56
Trudno powiedzieć	6	6
- nauczycielem (nauczycielką) Pana(i) dziecka		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	19	21
Był(a)bym przeciwko temu	77	75
Trudno powiedzieć	4	4
- opiekunem (opiekunką) Pana(i) dziecka		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	11	14
Był(a)bym przeciwko temu	86	83
Trudno powiedzieć	3	3
- księdzem w Pana(i) parafii		
Nie miał(a)bym zastrzeżeń	13	-
Był(a)bym przeciwko temu	82	-
Trudno powiedzieć	5	-

Większość Polaków zaakceptowałaby geja lub lesbijkę jedynie w roli sąsiada lub sąsiadki. Grupa osób mających zastrzeżenia to około 40% ogółu.

W przypadku pozostałych wyszczególnionych w badaniu ról więcej osób wyraża sprzeciw wobec pełnienia ich przez gejów lub lesbijki, niż skłonnych byłoby to zaakceptować. Stosunkowo duże grupy zaaprobowaliby geja i lesbijkę w roli szefa (41% i 42%), a także współpracownika (odpowiednio: 45% i 42%). Kobiety nieco częściej niż mężczyźni dopuszczają możliwość pracy pod kierownictwem geja. Ci, których ta sytuacja realnie dotyczy, czyli pracownicy najemni, częściej niż pozostali zaakceptowaliby pracę z szefem bądź współpracownikiem gejem lub lesbijką. W grupach społeczno-zawodowych przeciwni

pracy pod kierunkiem homoseksualisty najczęściej są emeryci, renciści i rolnicy, a więc osoby, dla których taka możliwość jest jedynie hipotetyczna.

Mniej niż dwie piąte ankietowanych byłoby w stanie zaakceptować posła-geja lub posłankę-lesbijkę. Poglądy polityczne do pewnego stopnia różnicują odpowiedzi na to pytanie. Większość badanych niezależnie od przekonań politycznych byłaby przeciwna temu, by homoseksualista reprezentował ich w Sejmie, jednak możliwość taką częściej dopuszczają osoby o poglądach lewicowych niż centrowych czy prawicowych.

Zdecydowany opór budzą kontakty gejów i lesbijek z dziećmi. Wyrażna większość Polaków nie chciałaby, żeby gej lub lesbijka uczyli ich dziecko lub opiekowali się nim. Być może do pewnego stopnia jest to efekt niedawno ujawnionych przypadków pedofilii - niektóre mass media w komentarzach przypisywały gejom i lesbijkom ponadprzeciętne skłonności w tej mierze.

Ksiądz-gej nie mógłby liczyć na akceptację parafian - sprzeciw wyraża 82% Polaków. Dezaprobata księdza homoseksualisty jest najsilniejsza wśród osób najczęściej biorących udział w praktykach religijnych.

Aby określić społeczne zróżnicowania co do akceptacji gejów i lesbijek, stworzyliśmy syntetyczny wskaźnik. Zliczyliśmy, w ilu spośród wymienionych ról respondent zaakceptowałby ich obecność.

Dystans wobec gejów i lesbijek jest jednakowy. Zależy od wieku, miejsca zamieszkania, wykształcenia i warunków materialnych respondentów.

Wraz z wiekiem spada otwartość na osoby o orientacji homoseksualnej: najmłodszy akceptują ich średnio w największej liczbie ról, najstarsi - w najmniejszej. Im większa miejscowość, w której mieszka respondent, tym więcej ról, w których gej lub lesbijka nie wzbudzaliby oporów. Otwartość na osoby o odmiennej orientacji seksualnej rośnie wraz z wykształceniem i jest tym większa, im lepsze są warunki materialne respondentów.

Silny wpływ na akceptację homoseksualistów ma religijność mierzona częstością udziału w praktykach religijnych. Im częściej badani w nich uczestniczą, tym mniej jest ról społecznych, w których skłonni byliby zaakceptować gejów i lesbijki.

Tabela 5

	Średnia liczba ról, w jakich respondenci byliby skłonni zaakceptować*:	
	geja	lesbijkę
Ogółem	2,1	2,1
Płeć		
Mężczyźni	2,0	2,1
Kobiety	2,2	2,1
Wiek		
18-24 lata	2,8	2,9
25-34	2,8	2,7
35-44	2,3	2,3
45-54	1,8	1,9
55-64	1,7	1,7
65 lat i więcej	1,1	1,1
Miejsce zamieszkania		
Wieś	1,6	1,6
Miasto do 20 tys. ludności	1,9	2,1
20-100 tys.	2,3	2,4
101-500 tys.	2,4	2,3
powyżej 500 tys.	2,9	2,8
Wykształcenie		
Podstawowe	1,3	1,2
Zasadnicze zawodowe	1,9	2,0
Średnie	2,5	2,6
Wyższe	3,4	3,3
Ocena własnych warunków materialnych		
Złe	1,8	1,8
Średnie	2,0	2,1
Dobre	2,4	2,5
Udział w praktykach religijnych		
Kilka razy w tygodniu	1,2	1,1
Raz w tygodniu	1,9	2,0
1-2 razy w miesiącu	2,2	2,3
Kilka razy w roku	2,3	2,4
Nigdy	3,4	3,4

* Wskaźnik przyjmuje wartości od 0 do 6. Aby umożliwić porównanie dystansu wobec gejów i lesbijek wyeliminowano z obliczeń pytanie o księdza w parafii

Deklarowanie znajomości geja lub lesbijki ma decydujący wpływ na stosunek do osób o orientacji homoseksualnej. Ci, którzy znają takie osoby, zdecydowanie częściej niż pozostali wyrażają akceptację. Dotyczy to każdej z funkcji, o które pytaliśmy.

Ciekawe może być przeanalizowanie, jak badani znający homoseksualistów różnicują gejów i lesbijki. Różnice zauważalne są w dwóch przypadkach - wyraźnie częściej skłonni byliby zaakceptować lesbijki w roli nauczycielek niż gejów w roli nauczycieli, częściej też zaaprobowałoby sąsiedztwo lesbijki niż geja.

Tabela 6

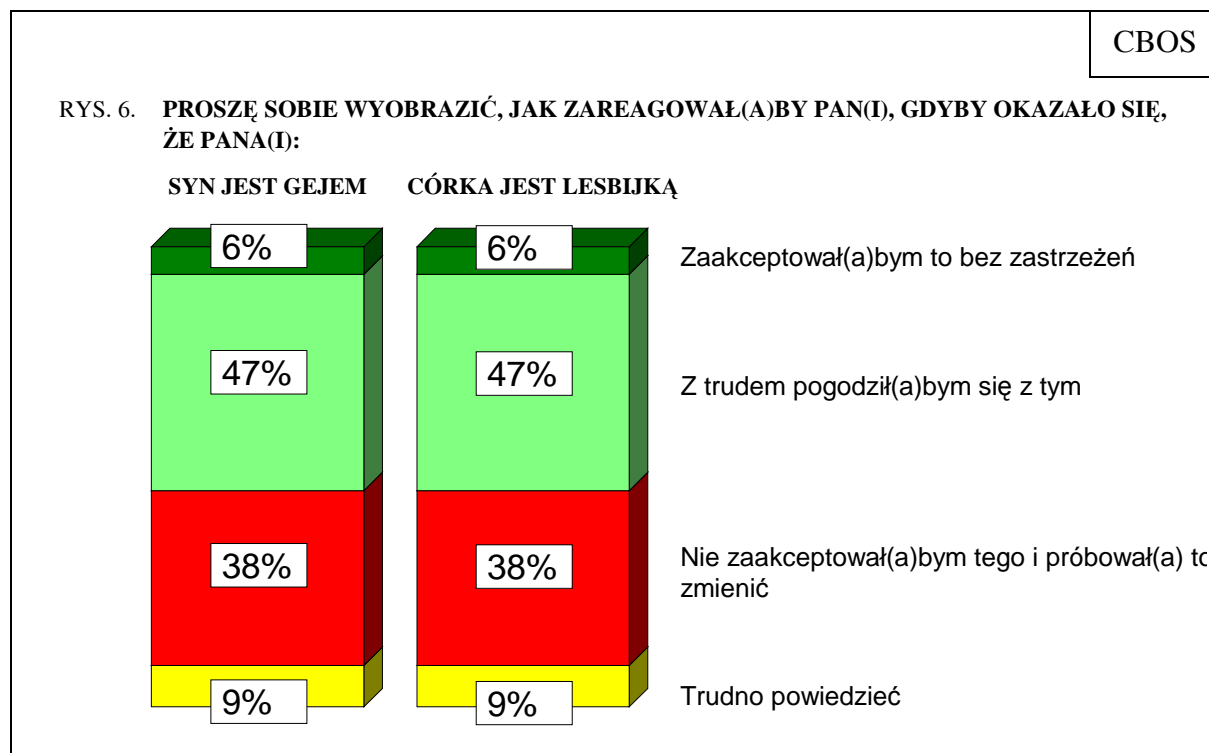
Respondenci dopuszczający sytuację, że gej/lesbijka miał(a)by zostać:	Gej	Lesbijka
	w procentach	
- ich sąsiadem (sąsiadką)		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	77	84
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	52	50
- ich szefem (szefową) w pracy		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	62	64
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	37	38
- ich bliskim współpracownikiem (współpracownicą)		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	66	62
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	41	39
- posłem (posłanką) w ich okręgu wyborczym		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	55	55
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	34	35
- nauczycielem (nauczycielką) ich dziecka		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	27	38
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	16	18
- opiekunem (opiekunką) ich dziecka		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	25	27
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	9	11
- księdzem w ich parafii		
Osoby znające osobiście geja lub lesbijkę	22	-
Osoby nieznające osobiście geja lub lesbijki	12	-

HOMOSEKSUALIZM WŁASNEGO DZIECKA

Jednym z najtrudniejszych doświadczeń homoseksualistów, związanych z ujawnieniem swojej orientacji, jest uzyskanie akceptacji rodziców. Ich reakcje na wiadomość o homoseksualnej orientacji dziecka lokują się między akceptacją a odrzuceniem. Skrajną formą braku akceptacji są próby jego „leczenia” (co jest niemożliwe, ponieważ - według Światowej Organizacji Zdrowia - homoseksualizm nie jest chorobą).

Niewielu ludzi znalazło się w sytuacji, kiedy rzeczywiście musiało ustosunkować się do wiadomości o odmiennej seksualności dziecka. Aby zbadać stopień odrzucenia homoseksualizmu, jeżeli dotyczyć miałby najbliższej osoby, przedstawiliśmy respondentom sytuację hipotetyczną: poprosiliśmy ich, aby wyobrazili sobie własną reakcję na wiadomość, że ich dziecko jest homoseksualistą. Pytaliśmy osobno o synów i córki. Pytanie zadawaliśmy wszystkim, niezależnie od ich sytuacji rodzinnej.

Jedynie nieliczni badani (6%) zaakceptowaliby bez zastrzeżeń homoseksualizm własnego dziecka. Blisko połowa (47%) pogodziłaby się z tym, ale z trudem. Znacząca grupa (38%) nie zaakceptowałaby tego i próbowała to zmienić. W odniesieniu do synów i córek przewidywane reakcje byłyby takie same.

Odpowiedzi na to pytanie różnicują płeć, wykształcenie, wiek i miejsce zamieszkania badanych. Mężczyźni częściej niż kobiety twierdzą, że próbowaliby zmienić homoseksualną orientację dziecka, rzadziej deklarują, że pogodziliby się z tym, natomiast równie rzadko zaakceptowaliby inność dziecka. Wraz z wykształceniem wzrasta skłonność do pogodzenia się z tym, maleje natomiast deklarowana gotowość do prób zmiany seksualnej orientacji syna lub córki. Najmłodszy badani częściej niż pozostali przyjęliby taką wiadomość bez zastrzeżeń, natomiast najstarsi - częściej niż inni próbowaliby zmienić seksualność dziecka.

Religijność odgrywa dużą rolę w przewidywanych reakcjach. Wraz z częstością praktyk religijnych zwiększa się deklarowana gotowość do podjęcia prób zmiany seksualnej orientacji dziecka, maleje natomiast skłonność do akceptacji i pogodzenia się z tym.

Tabela 7

Proszę sobie wyobrazić, jak zareagował(a)by Pan(i), gdyby okazało się, że Pana(i):	Odpowiedzi osób	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja lub lesbijki
	w procentach	
- syn jest gejem		
Zaakceptował(a)bym to bez zastrzeżeń	10	5
Z trudem pogodził(a)bym się z tym	63	45
Nie zaakceptował(a)bym tego i próbował(a) to zmienić	23	41
Trudno powiedzieć	4	9
- córka jest lesbijką		
Zaakceptował(a)bym to bez zastrzeżeń	10	5
Z trudem pogodził(a)bym się z tym	62	45
Nie zaakceptował(a)bym tego i próbował(a) to zmienić	24	41
Trudno powiedzieć	4	9

Akceptacja homoseksualnych skłonności własnego dziecka byłaby niełatwa nawet dla ludzi opowiadających się za przyznaniem parom gejów lub lesbijek prawa do zawierania związków małżeńskich. Większość z nich z trudem pogodziłaby się z jego odmiennością, tylko co szósty zaakceptowałby to bez zastrzeżeń.

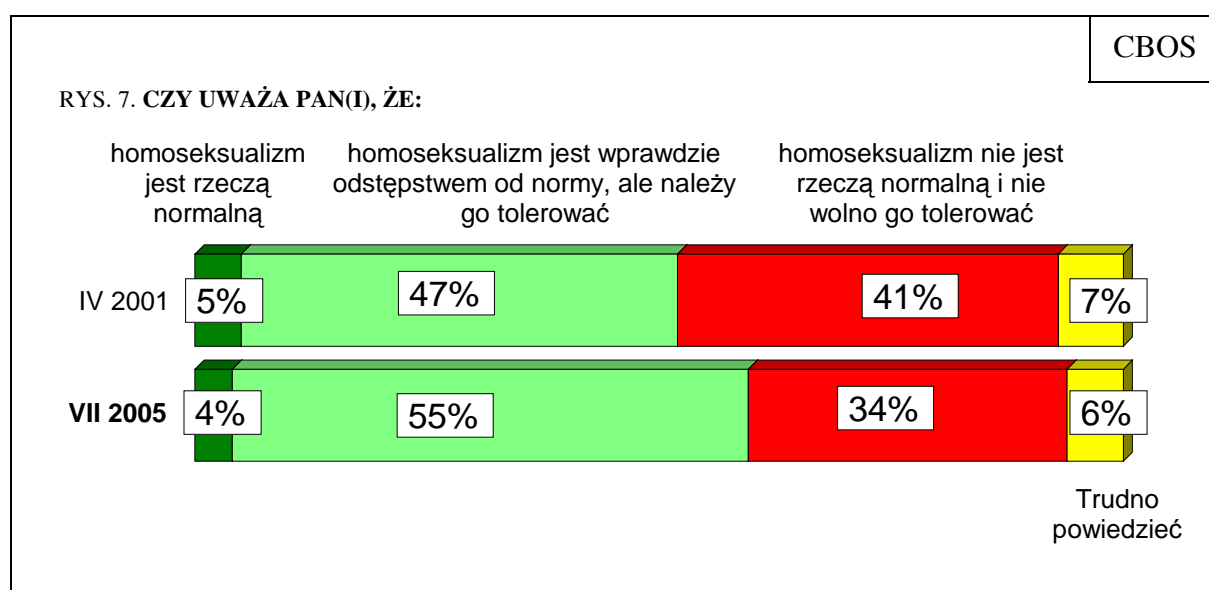
Tabela 8

Proszę sobie wyobrazić, jak zareagował(a)by Pan(i), gdyby okazało się, że Pana(i):	Odpowiedzi osób:	
	uważających, że geje i lesbijki powinni mieć prawo zawierania związków małżeńskich	uważających, że geje i lesbijki nie powinni mieć prawa zawierania związków małżeńskich
	w procentach	
- syn jest gejem		
Zaakceptował(a)bym to bez zastrzeżeń	16	3
Z trudem pogodził(a)bym się z tym	61	43
Nie zaakceptował(a)bym tego i próbował(a) to zmienić	18	46
Trudno powiedzieć	5	8
- córka jest lesbijką		
Zaakceptował(a)bym to bez zastrzeżeń	16	3
Z trudem pogodził(a)bym się z tym	61	43
Nie zaakceptował(a)bym tego i próbował(a) to zmienić	18	46
Trudno powiedzieć	5	8

HOMOSEKSUALIZM: NORMA CZY ODSTĘPSTWO

W opinii zdecydowanej większości Polaków homoseksualizm jest odstępstwem od normy, jedynie nieliczni (4%) sądzą, że jest to zachowanie normalne.

Ci, którzy uważają homoseksualizm za odstępstwo od normy, są podzieleni co do postulowanego traktowania osób o tej orientacji. Ponad połowa (55%) sądzi, że należy je tolerować, natomiast jedna trzecia (34%) nie zgadza się na tolerancję. W ciągu ostatnich czterech lat zwiększył się odsetek Polaków opowiadających się za tolerancją wobec gejów i lesbijek.

Do zmiennych społeczno-demograficznych różnicujących odpowiedzi na to pytanie należy wiek, wykształcenie i miejsce zamieszkania. Wraz z wiekiem narasta przekonanie, że orientacji homoseksualnej nie wolno tolerować. Im wyższe jest wykształcenie respondentów, tym częstsze deklaracje, że homoseksualizm należy tolerować; różnice są tu bardzo wyraźne: za tolerowaniem opowiada się nieco ponad jedna trzecia osób z wykształceniem podstawowym i ponad trzy czwarte z wyższym. Im większe miasto, tym większa część jego mieszkańców opowiada się za tolerancją.

Podobnie jak w przypadku wszystkich pozostałych pytań na ten temat, deklarowanie znajomości z gejem lub lesbijką okazuje się decydującym czynnikiem kształtującym poglądy. Osoby znające homoseksualistę częściej niż pozostałe opowiadają się za tolerancją, rzadziej natomiast uważają, że nie można tolerować odmiennej orientacji seksualnej.

Tabela 9

Czy uważa Pan(i), że:	Odpowiedzi osób:	
	znających osobiście geja lub lesbijkę	nieznających osobiście geja lub lesbijki
	w procentach	
- homoseksualizm nie jest rzeczą normalną i nie wolno go tolerować	17	38
- homoseksualizm jest wprawdzie odstępstwem od normy, ale należy go tolerować	73	52
- homoseksualizm jest rzeczą normalną	6	4
Trudno powiedzieć	4	6

★

★

★

Znaczna część polskiego społeczeństwa nie akceptuje homoseksualizmu i homoseksualistów. W odczuciu wielu ludzi orientacja seksualna gejów i lesbijek wpływa na pełnienie przez nich każdej roli społecznej, stąd niechęć do nawet najodleglejszych kontaktów. Około dwóch piątych ankietowanych nie aprobuje homoseksualistów w żadnej z ról, o których mówiliśmy w badaniu.

Niechęć do homoseksualistów czy lęk przed nimi wynikają, w znacznej mierze, z ich nieznajomości. Ci, którzy znają takie osoby, znacznie częściej niż pozostali akceptują bliskość gejów, częściej niż inni są za przyznaniem im prawa do formalizowania związków, częściej też opowiadają się za tym, aby mieli oni prawo obecności w sferze publicznej.

W ciągu ostatnich dwóch lat opinie na temat praw należnych parom gejów lub lesbijek nieco się zmieniły. Wzrosła akceptacja idei związków partnerskich, czyli prawnego ich usankcjonowania, jednakże pod warunkiem, że nie będzie to małżeństwo i że partnerzy nie będą mogli adoptować dzieci. Z drugiej strony, prawne zrównanie związków hetero- i homoseksualnych budzi sprzeciw zdecydowanej i niemalejącej większości Polaków.

Takie same reakcje wzbudzają w społeczeństwie geje i lesbijki - są równie często akceptowani w różnych rolach, przewidywane reakcje na homoseksualizm syna i córki byłyby jednakowe. Co ciekawe, wśród osób, które znają geja lub lesbijkę, pojawiają się różnice w akceptacji homoseksualistów - mężczyzn i kobiet. Nie dziwi to, ponieważ - według badaczy problemu - homoseksualizm męski i kobiecy to odmienne zjawiska biologiczne, psychologiczne i społeczne.

Opracował
Michał WENZEL